

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 21 (34)

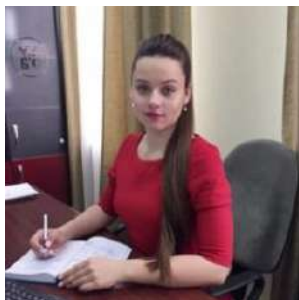
Суми – 2020

**SECTION 9
INTERNATIONAL LAW**

**СЕКЦІЯ 9
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2020.i21.p141>

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ, ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА
США: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА⁴**

***Миргород-Карпова Валерія Валеріївна,**
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

***Корощенко Катерина Романівна,**
Навчально-науково інституту права,
Сумського державного університету*

У статті розглянуто проблему пенсійної системи України. А також повний аналіз пенсійної системи, яка існує в Україні, США та Великобританії. Можливість пенсійного забезпечення для будь-якої країни у світі це можливість для повної реалізації владою своїх функцій, також досягненню мети держави – повне соціальне забезпечення своїх громадян. В Україні існування тільки солідарної системи викликає ряд проблем. Одна з яких – працюючого населення менше, аніж людей, які потребують пенсію. Тобто, громадяни на пенсію заробили, але не отримують її в повному обсязі, бо існує принцип солідарної системи «спадковість поколінь». Світовий досвід показав, що найнадійніше пенсійне забезпечення це те, про яке подбав сам. Громадяни, в країнах, де менше економічних проблем, ніж в Україні мають можливість накопичувати собі на пенсію окремо, та по досягненню пенсійного віку використати її. Існують різні приватні страхові компанії, на рахунок яких особа може виділяти частку зі своєї заробітної плати. Яку саме частку особа буде накопичувати на пенсію вирішує самостійно. У таких завбачливих громадян частіше за все є дві пенсії державна та з такиз приватних фондів, якість життя звісно зростає. Мета української пенсійної системи – забезпечення українців пенсіями в повному обсязі, а також з вирішення економічних проблем, які дадуть змогу накопичувати на безбідну старість додатково. Наразі в Україні проводяться реформи з приводу пенсійного страхування. Уряд намагається провести зміни з приводу зміни існуючої солідарної системи, а також шукає шляхи вирішення ситуації, в якій пенсіонери не отримують тієї кількості грошей, які віддавали на рахунок держави.

⁴ Робота виконана в рамках проекту № 55.16-01.18/20.3П (0118U003582)

Метою статті є дослідження пенсійної системи країн, де пенсії найвищі, а саме: США та Великобританія. Використання досвіду зарубіжним країн для побудування надійного пенсійного забезпечення в Україні.

Ключові слова: пенсія, пенсійна система, соціальне страхування, пенсійне забезпечення та пенсійне страхування.

Myrgorod-Karpova V.V., Koroshchenko K.R. Functioning Of The Pension System Of Ukraine, United Kingdom And The Usa: Comparative And Legal Characteristics. The article deals with the problem of the pension system of Ukraine. And also a complete analysis of the pension system that exists in Ukraine, the US and the UK. The possibility of a pension for any country in the world is an opportunity for the full exercise of power by their authorities, as well as the achievement of the goal of the state - full social security for its citizens. In Ukraine, the existence of a solidarity system alone raises a number of problems. One of them is a working population less than people in need of a pension. That is, citizens have earned, but do not receive it in full, because there is a principle of a solidarity system of "heredity of generations". World experience has shown that the most reliable retirement benefit is the one I have taken care of. Citizens in countries where there are fewer economic problems than in Ukraine have the opportunity to accumulate their retirement pension separately and use it when they reach retirement age. There are various private insurance companies where a person can deduct a portion from their salary. It is up to the individual to decide what part of the pension to accumulate in retirement. Such prudent citizens most often have two state pensions and from such private funds, the quality of life is certainly rising. The purpose of the Ukrainian pension system is to provide Ukrainians with pensions in full, and also to solve economic problems that will allow them to accumulate their old age in addition. The government is trying to make changes to change the existing solidarity system, and is looking for ways to address the situation in which pensioners do not receive the amount of money they donated to the state.

The purpose of the article is to investigate the pension system of the countries where the highest pensions are, namely: the United States and the United Kingdom. Using the experience of foreign countries to build a reliable pension in Ukraine.

Keywords: pension, pension system, social insurance, retirement security and pension insurance.

Наявність пенсійної системи в будь-якій країні визначає її як країною соціальною, у якій вся робота уряду спрямована на забезпечення високої якості життя під час трудового стажу так і після його завершення. Безбідна старість – це те, чого прагне більшість громадян, які працюють довгі роки. На жаль, Україна далека від списку країн з належним пенсійним забезпеченням. Довгі роки реформування та піднімання цієї проблеми не привели до її вирішення і наразі від таких дій страждають люди старшого покоління.

Вагомий внесок у дослідження вищезазначеної проблематики зробили Л. Баранник, Б. Зайчук, О. Коваль, О. Корніюк, О. Кириленко, М. Лазебна, В. Мельничук, Л. Омелянович, В. Рудик, Л. Фурдичко, Л. Якімова, Е. Лібанова, М. Ріппа та ін. Пенсійному забезпеченню присвятили свої праці такі зарубіжні вчені, як А. Карімуллін, С. Клейн, В. Логінова, О. Михаленко, Г. Патлер, О. Руф-Фідлер.

У функціонуванні пенсійних фондів різних країн є чимало відмінностей. В довідниковій літературі "пенсія" (лат. pensio - платні внесок, pendo - плачу) визначається як гарантована

щомісячна грошова виплата, що надається громадянам після досягнення певного віку, у разі інвалідності, втрати годувальника, а також за вислугу років в окремих сферах трудової діяльності грошове забезпечення, що видається громадянам щомісячно, у встановлених законом випадках (у разі старості, інвалідності та ін.), а також гроші, одержувані в рахунок такого забезпечення [1].

Існує три традиційних рівні пенсійної системи. Перший рівень – державна пенсія, такі виплати здійснюють всі країни, де передбачений пенсійне забезпечення, але не на таку пенсію мають претендувати особи, які досягли віку та трудового стажу, визначений урядом країни. Другий рівень – це накопичувальна система пенсійного забезпечення, в кожній країні ця система діє по-різному, деякі роботодавці встановлюють певний відсоток і самостійно відраховують з заробітної плати працівника кошти, які підуть на пенсійний рахунок, а деякі громадяни звертаються до приватних фірм, які на цьому спеціалізуються. Третій рівень – недержавні пенсійні виплати, від профсоюзу, громадських організацій, тощо.

На думку Н.А.Волгіна пенсійна система - це сукупність правових, економічних і організаційних інститутів і норм, які мають за мету надання матеріального забезпечення у вигляді пенсій громадянам при досягненні ними встановленого законодавством віку, настанні інвалідності, втраті годувальника і з інших підстав, визначених законодавством [1]. Тобто пенсійна система – це допомога держави своїм громадянам, які цього потребують або отримують кошти за те, що багато років працювали на благо своєї країни, тому мають законне право на безбідну старість.

Пенсійна система в Україні потребує реформ. Дослідження в галузі економіки доводять, що наразі фінансовий стан справ набагато гірший за норму. Старше покоління не отримує своїх законних коштів за проведені трудові роки. Недоліки вбачаємо в солідарній системі. Про те, що пенсійна система недосконала викладено в Указі Президента України «Про основна напрями реформування пенсійного забезпечення населення України»: В Україні історично склалась однорівнева схема пенсійного забезпечення на засадах солідарності поколінь, яка певним чином узгоджувалася з командно-адміністративною системою. За ринкових умов вона не забезпечує громадянам адекватного заміщення пенсією заробітку, втраченого ними у зв'язку із старістю, та запобігання бідності серед людей похилого віку [2].

Внаслідок цього діючою пенсійною системою незадоволені як платники пенсійних внесків, так і переважна більшість пенсіонерів. Зволікання з усуненням зазначених суперечностей може призвести до гострої і затяжної соціальної напруженості [3].

Для того аби об'єктивно оцінювати можливі шляхи вирішення проблеми ми провели аналіз пенсійних систем США та Великобританії. Саме в цих країнах одні з найбільших пенсій у світі, а також найстійкіша пенсійна система. Тож, для того аби навчатись у кращих ми дослідили пенсійну систему США та Великобританії та в ході аналізу порівнювали з Україною.

Система пенсійного забезпечення Великобританії вважається найдосконалішою у світі, адже Великобританія не потрапила в список країн з кризою пенсійної системи, на відміну від інших країн Європи. Вперше державні пенсії почали виплачувати ще в 1908 році, в цей час інші країни навіть не здогадувались про такий вид соціального забезпечення своїх громадян [6].

Британці починають платити пенсійні внески щотижня ще з 16 років. В цей час держава гарантує такому громадянину, пенсійні виплати у розмірі 20 відсотків середньої зарплати працівника, сума

середньої зарплати може змінюватись, тому гарантують у відсотках.

Проте, податкова система завжди знаходиться першої в черзі на реформування, це й не дивно, адже уряд Великобританії намагається зробити все, аби забезпечити своїх громадян безбідною старістю. Тож, Великобританія має трирівневу пенсійну систему.

Перший рівень – базовий. Мінімальна грошова сума від держави, яка виплачується громадянину по досягненню 60 років для жінок та по досягненні 65 років для чоловік. Для того аби отримувати базову пенсійну суму необхідно відпрацювати не менше 10 років. Важливо повідомити, що трудовий стаж зараховується лише той, який був накопичений на території Великобританії. На максимальну пенсію можна розраховувати лише у випадку 35-річного трудового стажу. Також для того, щоб отримувати базову пенсію необхідно бути платником National Insurance. Важливо зазначити, що при такому строго списку вимог для пенсіонерів існують пільги, які значно полегшують їх фінансове життя. Йдеться про повністю безкоштовний проїзд та безкоштовні ліки [3].

Другий рівень пенсійного забезпечення найскладніший. Йдеться про державні пенсії за вислугою років. Пенсія за вислугою років передбачає точний стаж службовця і розмір його заробітної плати. Розмір робочої пенсії залежить виключно від самого робітника. Від початку свого робочого стажу британець обирає роботодавця, який дає найкращі умови для накопичення заощаджень, якими зможуть користуватись по завершенню трудової кар'єри.

Схема за якою відбувається пенсійне накопичення від робітника усюди однакова. Певний відсоток від доходу йде в ощадний рахунок, важливо зазначити, що сам роботодавець також надсилає кошти на ощадний рахунок свого працівника. Розмір коштів від роботодавця визначається в умовах праці при працевлаштуванні. Не мало важливо, що кошти до пенсійних заощаджень не накладаються податками. Наприклад, якщо громадянин перераховує до ощадного рахунку 80 £, роботодавець 15 £, то до рахунку надійде 105 £, оскільки держава додасть фактичних 10 £. Від робочої пенсії звільняються ті громадяни Великобританії, які працюють неповний робочий день, або отримують малу заробітну платню. Відповідно до законодавства роботодавець не може підключити працівника до пенсійних заощаджень, якщо його заробіток становить менше 490 £. Адже умови пенсійних заощаджень зменшують і так малу зарплату [6].

На разі другий рівень пенсійного оподаткування знаходиться на рівні реформації. Адже не всі роботодавці в змозі забезпечити своїх працівників достатніми виплатами, що суперечить політиці держави в забезпеченні безбідної старості для кожного пенсіонера. Тому урядом було прийнято рішення, щодо службовців, які отримують менше 9,5 тисяч фунтів на рік. Частіше за все я категорія населення не має змоги брати участь в іншому рівні пенсійного забезпечення від Великобританії [3]. Реформування полягає в тому, що буде введення пайових схем. Ці пайові схеми передбачені для тих, чий заробіток є середнім або нижче середнього, а також для того сьогодні має змогу вкласти гроші в пайові фонди. Ці гроші на кшталт колективних інвестицій. Частіше за все люди, які вкладають гроші в пайові фонди вкладаються в «чорний день», який може настати для кожного. Таким пайовим фондом може стати, наприклад, фонд корпоративних акцій. Вся система полягає у відрахуванні щорічно від пенсійних заощаджень не більше 1% у пайовий фонд, який за деякий час примножує вкладенні кошти і надає можливість для осіб отримати додаткові пенсію з коштів, які вони колись вклали у пайові фонди. Уряд Великобританії зі впевненістю наголошує, що пайовий фонд – надійна, гнучка система, яка гарантує службовцю з невисокою заробітною платнею безбідну старість.

Третій рівень пенсійної системи Великобританії називається недержавним. Ндержавна пенсійна є найпопулярнішою серед британців. В цьому випадку громадянин Британії сам визначає фонд, якому він хоче перераховувати кошти для своєї пенсії. Незважаючи на те, що приватні пенсійні фонди вимагають більших надходжень аніж державних все одно особиста пенсійна система перемагає державну. Систем за якими особа може повернути вкладені кошти є безліч. По досягненню пенсійного віку особа звертається до фонду, в який інвестувала все трудове життя кошти та може забрати всі кошти, частково, щомісячно або іншим способом [6].

Важливо зазначити, що дуже велику роль відіграє у пенсійному забезпеченні Британії відіграють страхові компанії. Надаючи послуги по пенсійному забезпеченню індивідуально так і по професійних схемах. Забезпечення пенсіями по професійних схемах визначаються компаніями та брати участь в страховому забезпеченні мають право лише службовці, які мають повний робочий день. Участь страхових компаній у пенсійних виплатах гарантує пенсійні виплати [6].

Система пенсійного забезпечення Великобританії функціонує вже друге століття і має майже ідеальну схему виплат. Кожен

громадянин, який має робочий стаж понад 10 років можуть претендувати на державну пенсію. Люди, які мають стаж можуть ще отримати пенсію за вислугу років, найпопулярнішою схемою для пенсійних виплат є недержавне, тобто особисте оподаткування, яке полягає в особистих інвестиціях в податковий фонд, розмір яких особи визначають самі та мають право по досягненню визначеної кількості років забрати повністю ту суму, яку вони накопичили. При чому кожен громадянин вибирає ту схему, яка є найкомфортнішою для нього, отримуючи гарантовано базову пенсію від держави.

Інша країна, яка прославляється своєю пенсійною системою США. Підхід до пенсійного накопичення відрізняється від інших країн. Варто зазначити, що середній рівень пенсії значно вищий за інші країни, тож, які особливості має США у побудові пенсійного забезпечення.

Перш за все, у США існують дві пенсійних системи – солідарна та накопичувальна. Солідарна система означає той факт, що пенсіонери отримують не свої гроші, а кошти працівників, які нині сплачують податки та збори. Ця система забезпечує те, що гроші не затримуються на пенсійних рахунок, а також гарантована виплата кожному пенсіонеру, адже гроші завжди надходять від платників податків [7].

Друга система є накопичувальна. Накопичувальної системи притримуються державні та приватні пенсійні фонди. Державні пенсійні фонди зберігають кошти для державних службовців, а також для посадових осіб місцевого самоврядування. Накопичувальна система приватних пенсійних програм поділяється на пенсійну програму зі встановленими виплатами, а також із встановленими внесками. Пенсійна програма зі встановленими виплатами гарантує чітко визначений розмір пенсії, який вираховується зі стажу роботи та заробітної плати працівника. Пенсійна система зі визначеними виплатами означає те, що людина сама визначає розмір своїх виплат до пенсійної програми. Такий вид пенсійних заощаджень притаманний для корпоративних та приватних пенсійних програм [8].

Традиційно всі пенсійні виплати поділяються на державні, корпоративні та приватні.

Роль державної пенсії є значною, адже гарантовано кожен американець буде отримувати кошти по досягненню віку, який визначений урядом США. На сьогоднішній день американець, якому виповнилось 65,5 років має право претендувати на пенсійні виплати, але за умови 10 років робочого стажу.

З приводу корпоративних пенсій можемо зазначити, що за місцем роботи той чи інший працівник може відраховувати самостійно з своєї зарплатні певний відсоток до пенсійної програми, яка саме визначає цей відсоток. Роботодавці за власним бажанням можуть вносити свою долю до такого фонду на ім'я його працівників. Працівник має право власності на свої заощадження з моменту їх сплати. Переважний характер корпоративної пенсії інвестиційний, адже працівник, який відраховує кошти до такої інвестиційної програми може отримати до 9% річних [7].

Приватні пенсії є найцікавішими для дослідження. Адже це програма, яку має вибирати сам громадянин, розмір та час визначає сам платник пенсійних коштів. У США існує безліч приватних програм для накопичення пенсії, це як тайний рахунок, який кожного місяця поповнюється для щасливої старості. Тому ця програма є досить популярна у американців, адже отримувати, окрім державної, корпоративної пенсії ще й приватну дуже привабливо.

Приватна пенсія складається з особистих інвестицій та накопичень, а також з соціальних виплат. Варто зупинитись на особистих інвестиціях та накопичень, знаючи американців це не означає, що кожний громадянин у визначений день робить таємничу схованку зі своїх грошей по всьому дому. Все набагато цивілізованіше існують спеціальні програми для осіб, які мають бажання накопичити грошей для безбідної старості.

Програма 401(k) є спеціальний ощадним рахунок, на який перераховує гроші роботодавець, тим самим обходячи податки, на цей самий рахунок з зарплатної плати особи перераховуються кошти. Ця система накопичення дуже схожа на корпоративну пенсію, але тут не потрібно сплачувати податки. Зазвичай працівник зі своєї зарплатні сплачує до такого рахунку 6% [8]. Так, уникаючи податків, американці призвичаїлись накопичувати собі на старість.

Програма Simple Ira – ощадний рахунок, який діє за принципом 401(k), але набрав популярності у маленьких приватних компаній, адже роботодавець сплачує всього 1-3% до рахунку свого робітника.

Програма Sep Ira – тип пенсійного накопичення, який полягає в тому, що особа, яка немає найманих працівників має сама собі заощаджувати на пенсію. Особливістю такого забезпечення є те, що учасник цієї програми має сплачувати до 20% чистого прибутку в рік до цього фонду [8].

Соціальне страхування – федеральна програма, сенс якої полягає в тому, що кожний працевлаштований громадянин США обов'язково сплачує певну суму з заробітної плати до цієї програми. Накопичені кошти розподіляють між

пенсіонерами, інвалідами, вдовами, а також між іншими громадянами, які цього потребують. Такий вид накопичення як соціальне страхування є певним фондом для пенсіонерів, для пільгових категорій осіб, а також тим, хто є безробітний [7].

Отже, громадяни США накопичують собі на щасливу старість з перших заробітних плат. Ми вважаємо, що це є досить правильним, адже все на що вони можуть сподіватись у накопичувальній системі це на самих себе. Важливо зазначити, що найпопулярнішою системою є приватне пенсійне заощадження, адже кожний громадянин вибирає собі програму, яка його влаштовує і підключає її для свого особистого накопичення.

Після проведено аналізу США та Великобританії можна прослідкувати їх схожість або відмінність з Україною.

Перш за все, в Україні існує спеціальний орган, який займається пенсійний ними виплатами – Пенсійний фонд України, у своїй діяльності спирається на Конституцію України та Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003, а також Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.2011.

Варто зазначити, що з 2016 року питання пенсійної реформи не зникло з повістки денної уряду. Основними цілями цієї реформи є: підвищення пенсійного віку, скасування пенсії за вислугу років для стабілізації ситуації між відношенням платників податків та пенсіонерів, забезпечення гендерної рівності шляхом уніфікації критеріїв страхового стажу, удосконалення формули для нарахування пенсії, запровадження обов'язкової накопичувальної пенсії. Вважаємо, що всі ці заходи, які буду прийняті урядом мають супроводжуватися детальними роз'ясненнями [9].

В Україні можна прослідкувати схожість з Великобританією та США в тому, що по досягненню віку (для жінок – 59,5 для чоловіків – 60 років) особі буде призначена державна пенсія. Варто зазначити, що відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.08.2003 державних пенсій існує декілька: трудова, за вислугою років, по інвалідності, в разі втрати годувальника, за віком. Громадяни, які мають трудовий стаж 27 років мають право на пенсію за віком. Трудові пенсії призначаються, якщо особа працює на підприємствах, філіях та інших установах, де в умовах прописана наявність трудової пенсії в майбутньому [4]. Важливо сказати, що якщо особа має дві пенсії наприклад, за віком та по інвалідності, то така особа має вибирати між цими виплатами, який вид пенсії отримувати. Можливість мати пенсію є і в США і в

Великобританії, але трудовий стаж найбільше вимагає Україна до своїх пенсіонерів.

Другий рівень пенсійних виплат становить накопичувальна система. Така система є дуже популярною в США, адже громадяни мають право не покладатись на державу та не залежати від економічної політики свого уряду, адже особа обирає програму за якою буде накопичувати свої виплати. У Великобританії громадяни одразу направляють більше частину коштів у свій особистий пенсійний фонд. В Україні існують приватні організації, які займаються накопиченням ваших коштів для подальших пенсійних виплат, а також існують державні організації, які займаються такими операціями. При чому одночасно можна отримувати і державну пенсію і від накопичувального фонду, якщо ви направляли до неї свої кошти протягом трудового стажу.

Такого виду як корпоративна пенсія в Україні не існує, адже система діє таким чином, що кожний працівник відраховує зі своєї заробітної плати певний відсоток, який встановлюється урядом. Іноді, схема відрахування коштів з заробітної плати здійснюється автоматично, відраховувавши відсоток від суми.

Також, мало хто з українців займається накопичуванням додатково в приватних компаніях грошей на пенсію як в США та Великобританії, все аргументується тим, що більшість українців віддають податок та виживають на залишок від зарплати.

Третій рівнем пенсійного забезпечення є недержавні пенсії, які особа може отримувати, якщо є учасником профспілок або організацій, які забезпечують таку можливість [4].

Пенсійний фонд поповнюється з державних коштів, страхових внесків, а також державних дотацій. В ідеалі весь Пенсійний фонд має бути самоокупною організацією та існувати на кошти, які перераховуються один раз на рік після затвердження Державного бюджету. Головною проблемою України є те, що пенсіонерів у нас більше ніж працездатного населення. Через те, що Україна повністю побудувала систему пенсійного забезпечення на солідарній системі працездатне населення забезпечує пенсією непрацездатних осіб. У США та Великобританії солідарна система діє часткового, тобто в основному пенсія їх громадян накопичується на особистих рахунках. В Україні прогресують процесу «старіння нації», а також трудової міграції, що зменшує кількість осіб, які

працюють, сплачують податки, а потім з цих податків відраховується частина до пенсійного фонду [5].

Недотримання основних економічних законів при формуванні бюджету Пенсійного фонду зумовило значні обсяги його дефіциту та спричинило суттєву зміну структури доходів і видатків. Головна проблемою є дисбаланс дохідної та видаткової частин бюджету як наслідок системного порушення принципу економічної залежності видатків споживання від отриманих доходів і внутрішнього валового продукту. За таких умов порушується принцип загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, визначений ст. 7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», щодо обов'язкового фінансування за рахунок коштів Пенсійного фонду витрат, пов'язаних із виплатою пенсій та наданням соціальних послуг в обсягах, передбачених цим законом, і відкладається на невизначений термін перетворення Пенсійного фонду в самоврядну, самоокупну організацію [5]. За останні роки, свідчать про залежність його бюджету від дотацій із державного бюджету.

Вивчивши питання пенсійного забезпечення, ми прийшли до висновку, що Пенсійний фонд України страждає від демографічних та економічних проблем України, старіння нації призводить до катастрофічних наслідків в яких держава має виплачувати додаткові кошти до пенсійного фонду вистачає. Система за якою діє Великобританія та США є досить дієвою, адже там громадяни отримують державну пенсію, але у більшості випадків громадяни живуть на те що накопичили самостійно або з допомогою фондів або програми, які вони обрали для накопичення. Тому громадяни цих країн сподіваються тільки на себе у питанні накопичення пенсій, існують також інвестиційні програми за умов яких особи можуть купити акції або інші цінні папери та примножити свої пенсійні виплати. У випадку Україні системою самостійного накопичення майже ніхто не займається через те, що дехто не задумується над тим, що старість прийде та сподіваються на державу, а декому не легко навіть платити податки та виживати на залишок зарплати. Отже, вирішення економічних та демографічних проблем, а також працевлаштування дадуть змогу громадянами додатково накопичувати кошти, а також зроблять Пенсійний фонд самоокупною організацією.

Література:

1. Линдюк О.І. Сутність пенсійної системи та її місце в забезпеченні соціальної безпеки суспільства. Вісник Національної академії державного управління. 2008. №4. С.290 - 294

2. «Про основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення населення України»: Указ Президента України від 10 жовтня 2001 р. № n1_14100-01 Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n1_14100-01 (дата звернення: 20.04.2020)
3. Криклій В.А. Модель пенсійного забезпечення Великобританії та можливості використання в Україні. Ефективна економіка. 2009. №4.С. 3-4
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 10.04.2020)
5. Панченко И.В. Фінансові проблеми та основні проблеми діяльності пенсійного фонду України. Економіка та управління національним господарством.2012. № 9 -10.С.45-47
6. Пенсії в Великобританії: на що живуть британські пенсіонери.THEUK/ONE. URL: <https://theuk.one/pensiya-v-velikobritanii-na-hto-zhivut-britanskie-pensionery/>
7. Пенсійна система в США: вільний визначити власну пенсію.Ціна держав. URL: <http://cost.ua/news/160-pensions-us/>
8. Как работает пенсионная система США. finance.ua. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/338229/kak-rabotaet-pensionnaya-sistema-ssha>
9. Ткаченко Л.І. Пенсійна система та пенсійна реформа в Україні. Friedrich Ebert Stiftung. 2018. С.5-9